

ANY XXVIII.—BATALLADA 1448

NÚMERO EXTRAORDINARI

13 FEBRER DE 1897

(p/38)

LA CAMPANA DE GRACIA

DONARA AL MENOS UNA BATALLADA CADA SENMANA

Aquest número 10 céntims de pesseta per tot Espanya

ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ: Llibreria Espanyola, Rambla del Mitj, 20 botiga.
Barcelona

PREU DE SUSCRIPCIÓ: Fora de BARCELONA cada trimestre ESPANYA per elas 1'50
Cuba y Puerto-Rico, 2.—Estranger, 2'50

LA TRAMPA DE LAS REFORMAS

—Mestre: 'ls aucells de rapinya no s' hi agafan ab llosa.

ANIVERSARI

Dijous de la present setmana se cumpliren 24 anys de la proclamació de la República espanyola.

Los que presenciem aquell fet memorable no olvidaréns mai las circumstàncies que van produirlo. La monarquia saboriana, error revolucionari, havia perdut tota la vitalitat que pretenian donarli una bona part dels homes de la Revolució. Incapàs de conjurar los conflictes que s' havian anat desencadenant sobre l' país, ho era també d' encarnar los ideals democràtics dintre de la forma monàrquica. La Democràcia constitueix llavora una corrent popular incontrastable, y D. Amadeo, en la impossibilitat de resistirla, abdicà la corona, y 'ls homes que l' rodejaven no tingueren més reny que resguardar-se.

Los elements del partit republicà qu' enganyats per una impeciència suïcida promovien cada dia conflictes tan estèrius com la insurrecció del Ferrol y altres moviments de caràcter violent, a despit de les advertencies y consells reiterats del Director del partit, hagueren de convéncers davant de les il·lusions de la realitat, que no alcansen els anhelats triomfs aquells que a impuls de la passió cega més s' agitan, sino aquells altres que plens de serenitat y confiança en la virtut de les idees, saben desarollarlas en tots los trànsits de la política, infiltrarlas en la conciència pública, convertirlas en solicions en les circumstàncies a elles propicias, y portarlas a la realitat quan arriban a ferse necessàries.

La República espanyola del 73 se degué principalment a la unió estreta de tots los elements sensats que no cediren may a les tentacions del retraiement estèril; qu' emplearen una lluita ferma, constant y energica, tots los medis pacífics que les lleys posavan en les seves mans; que procuraren conquistar la benevolència y l' apoyu del país avants de pensar en la conquesta efectiva del poder; y que tingueren fé inquebrantable en l' eficacia de les solicions republicanes, com a expressió única e insustituible de la soberania del poble.

Després de fixar com vā lograrse la implantació de la República, fàcilment podriem posar de relleu així mateix les causes que provocaren la seva caiguda. Pero 'ns deté una consideració d' oportunitat, ayú que segons sembla se despertan per tot arreu tendències envers la concentració efectiva de tots les forces que fins ara han viscut tristemente disgregades y en un estat lamentable de impotència.

Les faltas cometudes per ells y altres durant aquell període de inexperiència denhen olvidar-se per sempre mes, que a res condueixen les recriminacions mútues. Girem l' espalda al passat, per no perdre de vista l' porvenir. Vintitrés anys d' ostracisme han de ser remey eficàs per curar al partit republicà de tota reminiscència malaltissa.

Al cap de munt de les presents ratllas hem procurat expressar en forma gràfica la idea que sentim y que 'ns impulsa. L' imatge de la República està esperant que 'ls republicans la coloquin de nou sobre l' únic pedestal digne de sostenerla. En

aquest pedestal s' hi llegeixen tres lemas que marcan la norma salvadora del partit republicà: UNIÓ—ABNEGACIÓ—PATRIOTISME.

* * *

Meditemlos y veurém prompte que sols ab ells ens serà doble solemnizar de una manera honrosa y al mateix temps pràctica l' XXIV aniversari del 11 de Febrer de 1873.

La Unió es la forsa real y efectiva de les comunitats polítiques, y mes encare dels partits com el nostre de caràcter popular. Desapareguin, doncs, totes las fraccions y fraccionetas, totes las diferències y diversificacions. Abatíns totes las banderes parcials. Borrinse tots los adjectius que determinan diferenciacions y rezels. No ha de haverhi ja federal, ni unitaris, sino republicans à secas. No ha de haverhi tampoc revolucionaris *a priori*, ni legalistes à tot estrop, sino republicans disciplinats y dispostos a atemperar-se estrictament avuy a les decisions que emanen de les autoritats pel mateix partit constituides y com a tals dignes de absolut respecte, garantia segura de que l' dia de demà, quan arribi l' moment del triomfo, sabré acatar de igual manera les resolucions emanadas del vot lliure de la nació. Aquestes y no altres son, després de tot, les úniques pràctiques propias de una verdadera democràcia.

Fins ara a l' exclusivisme federal ó al exclusivisme unitari, hem vingut sacrificant lo verdader ideal republicà. Volent organizar prematurament la República, hem deixat en olvit la concentració útil dels esforços de tots tan necessaria per conseguir lo triomf de la nostra causa. Hem perdut casi un quart de segle en ociosas disputas y hem desperdiyat cent ocasions oportunes que de trobarnos estretament units, hauríam bastat per alcanciar la realització dels nostres propòsits primordials.

Lo mateix error hem sustentat en lo que 's refereix als procediments. Dividits en materia de determinar qui era l' camí millor y mes expedít per arribar al terme del viatge, s' ha esterilitat l' acció revolucionaria per falta de fé y de valor y potser també, en la major part dels casos, per extemporanea, y s' ha utilitzat l' empleo dels medis legals, encaminats en primer terme, a lluytar ab energia per destruir las mistificacions del caciquisme monàrquic, alentant al esperit públic, y caldejant, a forsa de perseverança y afans de justicia, l' ambient, en que s' condensen las tempestats revolucionaries, quan a l' opinió túnica, se li tancan ó se li obstrueixen sistemàticament les vías de la legalitat.

En materia de conducta, la mes eficàs no serà may la que teòricament sembli oferir millors ventajitas, segons lo punt de vista d' l' temperament especial de cada hú, sino aquella que 's basi en la unitat de tots los elements dispostos a sortir a la defensa de una causa dada. Quant mes estreta y ferma siga aqueixa unitat, mes fàcil ha de ser la bona direcció de la forsa; quant més sólida siga la disciplina de un partit, mes plenament podrà acomodar-se a totas las necessitats fillas de les circumstancies.

* * *

Y per això reclamem de tots los republicans, en las novas vías que tothom desitja emprendre, las virtuts de la abnegació y del patriotisme.

Mes digne 's farà davant de tots y de sa propia conciència qui en aras del bé comú majors sacrificis realisi tant de lassé la política. Y aquesta abnegació s' imposa no sols a las individualitats, sino als grups.

A diferencia de las banderias monàrquicas que viuen exclusivament de l' explotació del país, lo partit republicà ha de tenir per únic móbil el bé de la patria. Lo nostre objectiu es completament desinteressat.

La República á que aspirém ha de ser lo govern de tots los espanyols, que acceptin la llei del progrés, com a medi y com a fi; com a medi de acabar ab las desditzas de la patria, ab lo desenfreno dels governs, ab la inmoraltat de l' administració pública, ab las injustícies imperants, y com a fi de dignitat, d' honor y de prestigi pera una nació heroica y suferita, digna, per ses virtuts, de figurar entre 'ls primers pobles de la terra.

Aquest es l' ideal de nosre humil periòdic, y en ell creu trobar-se sumat ab tots los bons republicans de diversos punts d' Espanya qu' en l' actualitat acometen ab salvadora previsió, la formació del partit únic.

J. R. y R.

LA CAIXA DELS SOLDATS

Pesetas

Socorro al soldat malalt de febres, Carlos Mozo Campos, del Regiment de Girona, núm. 22.—Viu: carrer de Sant Geroni, 1, 4. —(Hostafranchs).	50
Socorro al soldat ferit de un matxetazo á la mà dreta, Rafael Rivas Martorell, del Batalló de Cassadors de Mérida, núm. 13.—Viu: Carrer de Béjar, 58, 1er.	25
Socorro al soldat malalt de anèmia, Vicente Pi y Romero, del Regiment Espanya, núm. 46.—Viu: carrer de Viladomat, 46, 3. —(Hostafranchs).	50
Existencia en 6 de Febrer.	125
Existencia avuy.	2,835'42

LAS TRES REPÚBLICAS

(Discursos del 11 de Febrero)

EL DEL MANSO

Perque un trastorn no amargui la victoria
esperém que 'ns la portin y de franch;
tindriam l' anatema de la Historia
y fora una República sens glòria
si havia de sortir d' un toll de sanch.

Sens cap esforç caurá la monarquia
com tot lo vell y lo anacrònic-han,
y llavors vindrà l' dia

d' establir un govern que d' ordre sia
y de pau i sobre tot de molta pau!

Res de ferí ab reformas poch pensadas
tot lo que siga un interès crèat,
y han d' esser per tothom ben respectadas
las classes elevades
orgull de la moderna societat.

Ha d' esser inviolable la justicia,
havém de protegir la religió
que ataca al clero fora una iustícia,
y s' ha de respectar molt la milícia
puig té en sas mans l' honor de la nació.
Y per si algú, ab intenció poch noble,
massa exaltat ó vil,
contra'l govern pretén exità al poble,
tindrà per castigà gent tan ignoble
molta guardia civil.

Fora insigne demència
donar al poble masses llibertats
y casi pagariam la imprudència,
puig es menor d' edat y en sa inconsciència
no farà res mes que disbarats.

En mans del poble, nostra Espanya fora
un cau de lluitas, grecsas y avalots;
y serà, en cambi, ab gent mes pensadora
República de pau, conservadora,
que avansi ab calma ab lo concurs de tots.

Per veure nostres ansias conseguidas
amples vías legals avuy tenim;
obrir à nostre patria mes ferides
quan ja sosté dos lluytas fratricides
seria avuy imperdonable crim.

Si en xich avens ab altre avens empalma,
tenim seguí ab lo temps arriba enllà,
y quan tinguérem ja del triomf la palma
molt ordre, molta pau, y avansà ab calma.
O serà de aqueix modo ó no serà.

EL DEL ROIG

No 's concebeix la estúpida mania
de creure que sens ferro, toch ni sanch
pot borrharse en un dia
un règim d' odiosa tiranía
que l' nom d' Espanya ha revolcat pel fanech.

De restos de lo vell lo modern brota
y hem de tancá ab cent claus dins de un calaix
a tot lo antich fins no deixarne gota.
Fem que vaji al dessobre lo de sota
y lo de dalt á baix!....

Al clerc qu' esclavisa la conciència,
al mal burgés pirata del treball,
als quins la fé anteposan á la ciència
y als vils qu' han explotat nostra paciència,
icop d' escombra y avall!....

No es procedent que cap respecte hi hagi
ab magistrats que 's venen á baix preu,
y ab politichs qu' estafan lo sufragi;
ja que tot es podrit, que tot se'n vagi

Sense fer cas d' estúpidas protestas
ha de tindre lo poble prou tesson
per netejá las coses mes funestas,
fent si es precís, un enfilall de testas
tan llach que pugui dar deu vols al mon.

Exterminém la rassa
dels politichs xarrayres y bunyols
que robant sense fré la ballan grassa,
posant la guillotina en cada plassa
y fent servir de forces els farols.

L' únic camí eficàs es la violència
si volémen vence aquet regnat del lloc,
la barra, lo cinisme y la impudència,
y fer de lo que pugui ser sa herència
taula rasa de tot.

Deixemnos, doncs, de medis massa mansos
qu' en loch poden conduhir;
això de pau y d' ordre son romansos,
heu d' esse' ardits, no gansos,
si voleu la República tenir.

Avansà á richs passos fastigneja
y es possible arribessim ab retràs;
y si al venir perque la gent manjeja
no ha de fer a energia una neteja
no cal que vingui pas.

EL MEU

Si lo qu' es en lo manso cobardia
fos prudència seria menys mal;
com igualment molt remillor seria
que fos sols energia
la ràbia intransigent del radical.

Tots els extrems son igualment viciosos
y Espanya es ben be'l poble dels extrems;
tot sanch y fetje ho volen els fogosos
y tot horxata clara els cantelosos.
Inutilment perdrem aixòs el temps.

Mes fé y mes ènergia en los pacifichs,
en los aixalabrats mes bon sentit
y cap y cor en tots, son específichs
que donarian resultats magnífichs
y sobre tot anant tothom unit.

Y al guanyar la República, seguirla
defensant dant la vida si convé,
procurant robnsi'rla,
que si hem signat tots junts á conseguirla
á ferla fort ha d' ésser tots també.

Combatre allò que desitja haviam
perque no es á gust nostre fora injust
y tot prompte no perdriam.
si acas no ve com naltres la voldriam,
després ja la farem al nostre gust.

Y serà no rabiosa, justiciera;
y serà no retrògada, prudent,

sent sa missió primera
atreure tot lo s'á baix sa bandera
y ab má ferma extirpar tot lo dolent.

Abolí l's privilegis odiosos,
tallar d' arrel tot lo que signi abús
y emplèar ciutadans escrupulosos
qu'en cambi els seus debérs signin celosos
y no fassin dels cárrechs un mal us.

Dels drets de tots en lògica defensa
davant la llei igual tothom serà;
perque á la llibertat no fassí ofensa
pensi tothom que acaba allí ahont comensa
la llibertat de un altre ciutadà.

Deixém l'antagonisme que ns degrada
y únem donch, ab franch desinterès,
douguéu de cor y ab fé ferma pitrada,
y tindrem la República anyorada
j' sens perill de pérdrerla may mes.

JEPH DE JESUS.

LAS REFORMAS

o's parla avuy de altra cosa que
de la criatura que ha donat á
llum el Monstruo, ell tot sol,
sense ajuda de ningú. Ell sol
ha engendrat y ell sol ha pa-
rit lo plan de reformas cuba-
nas, en las soletats de son ga-
binet d'estudi, tancat herméticamente, donantse cops al
front ab el mango de la ploma, é interrompent á cada
punt lo vol de la mateixa sobre l'paper, ab monólechs
del tenor següent:

«Qué'n soch de gran! Qué'n soch de inmens! Qué
n soch de inconmensurable!... Quan me veig al mirall
jo mateix m'espanto!... Jo sol valch mes que tota Espanya. Jo mano y Espanya calla. Jo disposo y Espanya entrega tot lo que té, sanch y diners; basta que jo li exigeixi. Jo decreto la guerra y la pau á la mida del meu gust. Aquí no hi ha mes govern que jo. Lo sistema constitucional de la nació está basat en la meva constitució física. Espanya mira malament porque jo soch guerro.

Y á continuació tris.... tras.... Vinga redactar capítols, bases, articles del projecte de reformas, prescindint de tot: dels seus companys de ministeri, dels Cossos col·legisladors, de l'opinió pública, de tots los elements de cooperació directa o indirecta que imposan las lleys vigents y las conveniencias de la nació.

Així de un mateix tret mata dos pardals. Mentre prepara las reformas per la isla de Cuba, realisa una gran reforma en lo govern de la Península. Y si aquelles son encare y serán durant molt temps, avants de arribar á la pràctica, un problema sumament difícil, la reforma peninsular es ja un fet irrefutable.

Sí, senyors: ja avuy ningú pot negar que sobre las ruïnes esmicolades de un sistema constitucional viciós y amanyat, s'hi aixeca prepotent e incontrastable l' poder absolut de un sol home, d'ell, de'n Cánovas. Lo Mestre Titas queda elevat á institució única, á dictador y derogador de lleys, á dispensador de premis y de càstichs, de llibertats y de restriccions, de carícias y palmetassos.

Ni ell podía arribar á mes, ni Espanya á menos.

Pero per escalar aquestes alturas se necessita l' impuls del geni y las alas de l'aguila.

Y en cambi, l'nostre amo no posseix mes que l'gas de la fatuitat.

Inflat com un globo aerostàtic se'n ha anat enlayre. ¡Qui sab si una ventada adversa farà donarli l'cap girell!... ¡Qui sab si no poden resistir les pressions atmosfèriques que afronta ab imprudència, reventarà en lo moment mes inesperat!...

¡Qué serà llavors del patrimoni nacional?

Perque en la barqueta del globo s'ho emporta tot: l'honor d'Espanya, l'seu porvenir, la seva riquesa malbaratada, la seva sanch pròdiga, los títuls de possessió de las sevas un dia ricas y opulentes colonias.... Y tot això s'pot perdre en un instant, al impuls de una mala ratxada, al esclat de un llamp brotat dels núvols tempestuosos.

Cara, ben cara pagaré llavoras l'última calaverada senil del Mestre Titas!....

Repassant l'obra de las reformas que acaba de brotar del seu cæcum, brindada als cubans com a únic medi per acabar ab los desastres de la guerra, s'hi descobreixen á cada moment las senyals de una irremediable decadència.

Lo preàmbul que la precedeix no es l'expressió sincera de un entendiment sà y robust, ni l'accent de un cor que palpita ab desembràs, ni molt menos encare lo treball literari de una ploma experta, tradubint ab claret y precisió l'sdictats de la conciència.

A la llegua s'descobreix que l'part del escriptor acadèmic ha sigut dificilissim, gràcies als antecedents del home politich. Ell, reaccionari de tota la vida, en v' s'esforça pera fer creure que lo que avuy afirma siga

la confirmació de lo queahir deya y pensava, sino tot lo contrari. Lo color negre no pot tornarse blanch. Cánovas, enemic sistemàtic de las reformas, no pot ser reformista. Cada hú serveix per lo que h'ha nascut, y ell va neixer reaccionari.

Se dirà que ha acceptat lo sufragi universal, lo jurat y altres institucions democràtiques, y que de la mateixa manera pot acceptar las reformas aplicables á la isla de Cuba. Pero si ha de cumplirlas com ha cumplert fins ara las lleys democràtiques, millor serà que no las accepti ni las proposi.

De tota institució política val mil vegadas mes un enemic franch que la combati á cara descuberta, que un enemic embossat que fingint acceptarla s'dediui á corrómpela y la desnaturalisi.

Per això quan en dos o tres passatges del preàmbul de reformas insisteix en donar seguretats als cubans de que no 'ls enganyará y procedirà ab la major llealtat, mes que la confiança, inspira'l rezel, y un rezel per cert molt justificat. A Cánovas, prototipo de la falás política restauradora, no hi ha mes que olorar, per dirli: —Ja 't coneix herbeta que 't dius marduix.

Y's diu marduix, marduix mes que may, quan entra á explanar lo que serán las reformas.

Obra de componenda, pastel mal amassat ab elements que no lligan, no per satisfet los anhels francesos liberals, ni las aspiracions francament conservadoras.

Als cubans que suspiran per tenir vida propia al amparo de l'autonomia 'ls ofereix un cos sense ànima, una complicada màquina composta de rodajets que no engranan, incapés de produir ni una partícula de traball útil. Tal es la institució de aquell Consell administratiu format mitj per elecció, mitj per privilegi y supeditat en la major part de las funcions al arbitre del governador general. Tal la formació de las corporacions provincials y municipals ab molta vida propia, segons los termes de la llei, y en realitat subjectas, com ho estan las de la Península, á la voluntat omnimoda del caciquisme.

Y entre las facultats concedidas á aquestas corporacions y 'ls medis de coartarlas otorgats als representants del poder central, ¡quants y quants conflictes no

s'hi endavinan! ¡quàntas y quàntas dificultats de cada dia, de cada instant no s'prevueuen desd'ara!...

Lo únic que concedeix als fils de Cuba es una major facilitat per aspirar a determinats empleos. Los cubans demandan llibertats y l'Mestre Titas els ofereix credencials. Lo medi de sempre, lo mateix medi que s'usa á Espanya per contenir los impulsos de la oposició basada en las ideas, en los anhels de llibertat y de progrés. Lligant los goossos ab llançons, s'evita que mosseguien y que cassin. Maquiavelo ja ho va dir: «Corromp y governarás.»

En canvi la qüestió aranzelaria s'queda enlayre. Lo dictador no ha tingut la franquesa de abordarla. Bé s'entreveu no obstant que podrà ser resolta á esbatzegadas, en dany de la producció espanyola y á benefici exclusiu y directe dels amics dels Estats Units, que tant ens han ajudat á mantenir la nostra soberanía á Cuba.

Enlayre s'queda així mateix la qüestió referent al dret de sufragi, que si á Espanya es universal, encare que no's practiqui, á Cuba es limitat. Y 'ls que s'han llansat al camí de la rebeliò, difficultat de deixarán lo fusell qu'empunyan, s'no se li rosa á la mans la papeleta electoral, qu'en tot país ben regit es l'arma pacífica pera pendre part en los combats de las ideas y en lo triomfo de las solucions que l'opinió considera mes beneficiosos al bé del país. No implantantse'l sufragi universal, Cuba, ab reformas ó sense reformas, fora sempre patrimoni exclusiu de las oligarquías de allá, mes ó menos lligadas ab las que aquí campan pels seus respectes.

Per últim també ha quedat enlayre la qüestió finançiera. ¿Qui ha de pagar los vidres trencats en la guerra: 'ls cubans ó 'ls peninsulars? ¿Sobre qui pressupost ha de pesar lo deute abrumador creat pels errors y 'ls despilfarros de las situacions monàrquicas? Lo Mestre Titas deixa sense plantear ni molt menos resoldre una qüestió tant important, tal vegada la mes grave de totes las que tenen que ventilarse en lo pavòrós conflicte cubà.

Y preten que la seva elocubració desequilibrada siga la galleda d'ayga que apagui l'incendi de la guerra, y asseguri la soberanía d'Espanya sobre aquell territori!...

Si ho arribava á conseguir, lo veneraríam com á un Déu, reconeixentli la facultat sobrenatural de fer miracles.

Pero desgraciadament, mes aviat es de temer que l'projecte de reformas canovinas, lluny de desarmar als insurrects, encare contribuirà á aleitarlos en sa devastadora empresa, resolts á portar la guerra fins al aniquilament de son propi país, fins al agotament de las forces de la mare patria. No creurán ni en la sinceritat de 'n Cánovas ni en la eficacia del seu projecte.... més aviat se figuraran que revela un síntoma de debilitat.... y juntant y tiros, mentres rebin armas y municions dels Estats Units!...

Mil vegadas s'ha dit que l'remedy adequat á la situació desesperada de Cuba no s'troba en la farmacia de 'n Cánovas, ni figura tampoch en la farmacopea de la monarquia.

L'autonomia es una solució francament republicana. Per la séva naturalesa, forma part de las spontànies creacions de la flora de la República.

Unicament la que s'cria en lo camp republicà te l'eficacia preconisada per la ciència y l'experiència.

Diguéuols als cubans: —Espanya desde avuy recobra la plenitud de la seva soberanía: lo poble espanyol romp totas las lligadures que l'tenian subjecte y destruix tots los artificis que s'oposavan al seu progrés. En la voluntat de la nació, lliure á la ff de imposades tutelas, radicarà en lo successiu la constitució de tots los poders públichs. Espanya s'declara autònoma. —Voléu serho vosaltres baix las mateixas bases y en armonia ab lo mateix sistema?

Diguéuols això, y 'ls sentiments dels espanyols de allá y de aquí quedarán units sense rezels, ni segonas miras, y l'conflicte tan pavorós avuy haurà trobat una solució natural y satisfactoria per tots.

Pero això que no pot ferho en Cánovas, ni cap monàrquich: te de realisarho'l poble espanyol, apelant als ressorts poderosos de la seva voluntat.

Sols la República es la pau.

P. K.

LAS REFORMAS

UN QUE LAS ESPERA

Cuando vengan las reformas
ya me tienen regidó....

—Ja'm'ho temia qu'en Cánovas

ens daria un esperpent!

—Veyén de qué'n diu reformas

el sàtrapa na'aguenuyo!

—Reformas, aquest pastitxo?

—Jo desde luego protesto!

—Protesto ènergicament....

—(Paco ROMERO ROBLEDO.)

—El projecte està trassat

ab mas miras molt amplias.

pero jo tinc els meus dutes,
y l' milló es callar, per ara.
Ni aprobo, ni desaprobo,
ni m' disgustan, ni m' agradan,
ni prench més resolució
que.... veure venir.—(SAGASTA.)

—Ves si això no dona rabi!
Tant que ho vaig dir quan vaig serhi!
—Don Antón, no sigui-tonto,
—dougui las reformas, creguim.
—Per què llavors no ho va fer
y ara, cambiant de criteri,
las hi aboca pel broch grós?
—Quins homes, eh?—(DON ARSENIO.)

—No sé perquè se 'm figura
que per la séva ocurrencia
d' enredar-se amb les reformas
veurém al Mónstruo per terra.
Així aprenrà a no renir
amb les persones entesas
qu' en cassos com aquest
poden guiarlo!—(SILVELA.)

—Ni la flexible palmera,
que s'alsà en el desert libich,
ni l' Acròpolis d' Atenes,
ni 'ls misteris del món fisich,
ni 'l cetro de Carromagno,
ni 'ls monuments monolítichs,
son tan grans com les reformas
que aném a dar.—(DON EMILI.)

—¿Son ben fetas les reformas?
—Son, com asseguran altres,
un verdader disbarat
que 'ns donarà més d'un xasco?
Los que coneixen l' assumptó,
que procurin estudiarlo;
que jo, ingènuament ho dich,
no hi entenç res.—(CASTELLANO.)

—Jo trobo qu' estan molt bé,
que tenen la mar de gracia
y que 'ls verdaders cobans
les hanràn de rebre amb palmes.
—Que m' erro de mitj a mitj
en els mens càlculs? Pues, nada....
Aquí da fin el sainete:
perdonad sus muchas....—(CÁNOVAS.)

—Si las reformas fereixen
la producció nacional
y 'ns sacrificen en aras
dels senyors americans;
si representan la pèrdua
del gran mercat d' Ultramar,
que se 'n vajan las reformas
al dimoni!—(UN FABRICANT.)

—Si las reformas acaben
ab la guerra desseguida
y 'ls soldats que ara hi ha a Cuba
tornan tots a la península,
y puch abrassà al meu fill
ab salut y ab alegria
ibenehidàs las reformas!
—(UNA MARE DE FAMILIA.)

C. GUMÀ.

AS notícies de Cuba senyalten una
sèrie de combats parcials sense im-
portància decisiva.

La columna Tal troba a la partida
Qual, causantli dos morts y tres fe-
rits.

Altras vegadas els morts son tres
y 'ls ferits dos.

Los insurrectes menjan tunyina; pero a petitas dossis.
Anant seguit així, de primer s' acabarà la paciència
d' Espanya que 'l barril de la tunyina.

Las notícies de Filipinas no acusan tampoch grans
novedats.

Lo general Polavieja està fent los preparatius neces-
saris per empender l' atach de Cavite. Y aquells frares
que durant lo mando de 'n Blanco semblava que tenían
frisana perque no embestia de dret aquella plassa fort-
sense medir las conseqüencies, avuy se resignan silen-
ciosos a que passin las senmanas y 'ls mesos, sense que
'n Polavieja comensi las operacions.

Bé es veritat que de tant en tant s' efectúa un que al-
tre fusellament a Manila, y això ajuda als frares, que son
molt devots, a anar passant lo rosari.

Cada cap que cau, es un granet que passa.

No puch ferhi mes: quan veig republicans com alguns
de Valencia que 's reuneixen en meeting per proclamar
entre discursos de tons exagerats, la titulada *unió re-
volucionaria*, no puch menos de pensar: —Y quina
alegria deu tenir lo govern, cada vegada que surgeix
una discordancia en lo camp republicà!...

Lo de la *unió revolucionaria*, per una revolució que
no 's fà mes que ab la llengua, serà si 's vol un alarde
que vesteix molt als que 'l fan; però que en cambi des-
pulla a la República de la seva forsa.

En lo *meeting* de Valencia va acordarse ademés cons-
tituir una lliga patriòtica, alegar recursos ab que fo-
mentar la *unió revolucionaria* y fins i admírinx del sigo-
lo ab que intenta conspirar.... obrir un cens en que's
inscriguin tots los revolucionaris.

Naturalment que si aquest cens caygués un dia en
poder de las autoritats, cap dels inscrits tindrà perque
abrigar lo mes mínim temor.

De uns revolucionaris tan mansos se 'n riurán sem-
pre 'ls governs de la monarquia.

Encare que 's tracta d' un estimat company de redac-
ció, no podém passar per alt el donarlos a vostés una
noticia de caràcter literari.

C. Gumà, el celebrat autor de tantas y tantas obras
festivas, acaba de publicarne un' altra ab el titul de *Un
casament à prova*.

Vejin l' anunci que va en lo lloc correspondent d'
aquest número, y s' enteraran de las circunstancies de la
nova producció, que apenas acaba de donar-se a llum y
ja está com qui diu agotantse.

Veritat es que per dos rals no 's pot demanar més
xispa, mes humor ni mes espontànea frescura.

Si volen riure y olvidarse de Cuba, de Manila, de la
peste y de las demés plagas que 'ns amenassan, llegeixin
Un casament à prova.

Diu un telegrama de Nova York que un barco carre-
gat de elements de guerra destinats als mambisos, no
va poder sortir de un dels ports de la Unió a causa de la
vigilància dels vapors de guerra que tenen ordre severa
de no permetre la sortida de cap expedició.

Això estarà molt be, si 'l preu de aquesta compla-
cencia no sigués el que-tothom presúm.

Los yankees tal vegada no enviarán mes armas a Cu-
ba; pero serà ab la condició de que 'l govern espanyol
els permeti enviar-hi gèneros en condicions arancelarias
ventajosas per ells.

Quan s'acabi la guerra a Cuba, comensarà la fam a
Catalunya.

Lo bisbe de Salamanca, bácul en ristre, las ha em-
presas, contra 'l digne y sabi Sr. Montero, catedràtic
de Dret Penal de aquella Universitat.

No sols ha excitat als alumnes a abstendir-se de assis-
tir a l' aula, sino que ademés s' ha dirigit al ministre
de Foment demandant la destitució de un home científic
y volgit y admirat de propis y d' extrany.

Vels'hi aquí una segona edició en perspectiva del cas
de D. Odón de Buen.

Aquests moderns inquisidors, pera fer boca, comen-
san a saborejar unes quantas olivetes; pero lo qu' es al
rostit no hi arribaran.

A no ser que 'ls liberals espanyols arribin a perdre
per complert la dignitat y la vergonya.

En lo periódich *Le Temps* s' hi llegia días enrera la
noticia detallada dels grans treballs qu' està fent Italia
per aumentar la seva marina de guerra.

Entre 'ls barcos que te encarregats a la casa Ansaldi
s' hi conta 'l *Giuseppe Garibaldi*, enterament idèntich
al *Cristóbal Colón* que va adquirir Espanya en lo mateix
arsenal. Es un barco del mateix port, de las mateixas
dimensions, y de una construcció enterament igual.

No hi ha mes que una petita diferència en lo preu.

El *Giuseppe Garibaldi* costarà 12 milions de liras al
govern italià.

Y 'l *Cristóbal Colón* ha costat 21 milions de pessetas
al govern espanyol.

Traslladó aquesta notícia al ministre Beranger, per si
creu convenient explicar la rahó de aquesta diferència
de preu, pera coneixement de aquest poble espanyol,
tan generós, que quan s'invoca 'l nom de la patria, no
repara en sacrificis.

Es precis saber de una vegada si 'l zel dels ministres
correspon a l' abnegació patriòtica del país.

Un forat que s' ha engolit els 11 milions que repre-
senta la diferència de preu entre un y altre barco, es
prou gran per engolir-se no un ministre sol, sino tot un
ministeri, y segons com haja sigut, fins alguna cosa
mes.

Deya en Mañé y Flaquer en sa dominical del diu-
menje que 'n Martínez Campos es el més afortunat dels
nostres generals.

—El mes afortunat!....

Això serà segons com se mira. La fortuna d' Espanya
no l' ha feta pas ni ab la restauració borbònica, ni
ab la campanya de Cuba.

Ara per lo que respecta a la fortuna seva.... qui sab
Mare de Déu!....

Un problema perfectament plantejat pel simpàtic
Motín de Madrid:

«Per què 's batent els soldats espanyols a Filipinas:
per l' integritat de la patria o per sostener la dominació
fraluna?»

Si es per lo primer no dich res; però si es per lo se-
gón, francament, crech que tots los frares, plegats no
mereixen que un sol espanyol llenxi una sola gota de la
seva sanch.

—¿No son ells els que l' han armada? Donchs que la
desarmen.

»Ademés, cap ocasió millor que la present pera de-
mostrar que contan ab l' ajuda del Cel. Demàni-lli que
'ls rebels deposin las armas, y esperin confiats en sos
convents.

»¿Qué les deposan? Miracle patent, y benehit siga 'l
Senyor. ¿Qué no? Donchs ja està coneuguda la voluntat
de Deu. Alsa! A embarcarse cap aquí y que las tropas
s' encarreguin de posar en cintura als sublevats.

»¿Quànt apostem que aquest tracte no 'ls hifa pessa?»

Avuy qu' està procedintse a la renovació de las vinyas des-
truidas per la filoxera, tot lo que tendeixi a facilitar lo bon
éxit dels costosos treballs dels viticultors redundar en bé de la
classe y de la riquesa pública. L' empelt dels ceps americans,
es una de las operacions mes delicadas. Donchs bé, a assegurar
lo bon éxit de aquest treball, contribueix lo protector de suro
que ha ideat lo Sr. J. Rabassa, del carrer de la Palma de Sant
Just, núm. 12, Barcelona, y pel qual ha tret privilegi de in-
vençió. Totas las revistas agrícolas s' ocupan ab elogi de
aquest senzill medi de protegir los empelts, qu' es ademés de
segur, sumament econòmic. Creyem prestar un servei als vi-
nyaters donantlos coneixement de aquesta útil novetat, segurs
de que quan la coneuguin y l' hajen ensajada 'ns ho agrairán.

CARTAS DE FORA. — *Santa Eugenia del Congost.* — Perque la
dona de un pobre ped de la carretera, en ausència del seu ma-
rit, no v'á voler cedir a las pretensions misticas de un buró neg-
re molt amich del contrabando, y porque anà despès a con-
tar aquest cas a algú veïn, lo citat ped s' ha vist trasladat
a un altre punt distant, sufrint la séva pobra família un perjuici
de consideració. — Y ara vejin de quina manera cert bu-
rots practican las ordenansas evangèlicas que manan tornar bé
per mal.

* * * *Tarrasa.* — Segons carta de un jove entusiasta s' ha
constituit en aquella ciutat sempre liberal un círcul de jóven-
tut republicana. L' esfors del jovent sempre generós es el que
mes deu apreciar en los temps actuals de apatia y escepticisme.
Avant, donchs, y no desmayar, que 'l porvenir pertany
als joves!

* * * *Capellades* — Los liberals de aquesta vila han vist ab
gran disgust l' acort del Ajuntament, destinant mil duros de
fondus municipals a la reconstrucció de la iglesia que temps
enrera va cremarse. Contrasta aquesta generositat ab la tac-
nyeria dels senyors del municipi quan se tracta de fer millors
de verdadera utilitat. Alguns dels nostres carrers estan fets
una llàstima: 'l de la Pastora, mes que una via pública sembla
un torrent. Per arreglarlos no hi ha may un céntim, ni quan
els veïns de dit carrer de la Pastora, s' avenen com s'aven-
ian, a costellar del seu peculi la meytat de las obras que devien
ferse. Aixis es com s' administran los interessos de aquesta
desgraciada localitat.

SENSE CARETA

UN JESUITA DE LIVITA '(1)

LA societat torpe é injusta li báda totas las portas,
l' empey fins a las més altas posicions, li ompla d'
or las arcas, l' adulà y l' ensuperbeix.

La Natura es sabia y justa li negà una comple-
xió fort, un cos robust. Tenen sas orellas una
transparencia que assusta; lo seu nas, aguileñat ac-
bat en punta com lo bech de un ancell de rapinya, espanta. Lo
més fiac dels nostres treballadors desprecia la migradà
camas y los esquálits brassos, enterament inútils pera la her-
mosa lluita de la vida. Telas galtes esgroguejades, enfonsat
los ulls, los llavis aclivellats y descolorits, ossos las mans y
l' front formant ab las celles un àngul brutalment agut.

Es un degenerat que, per divina llei inexorable, està desti-
nat a desaparéixer.

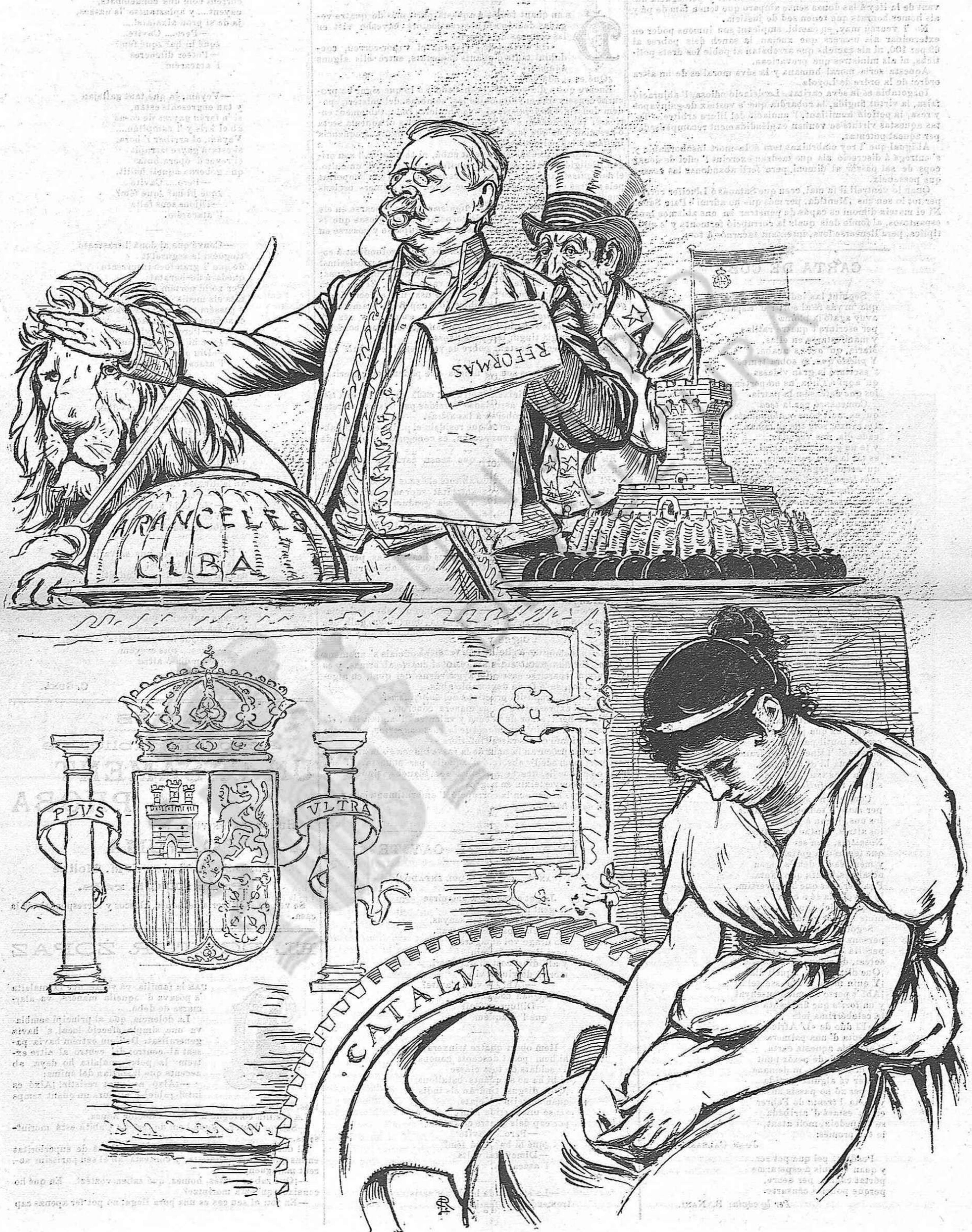
Mirat per darrera evoca la idea del *píticoide* de Darwin.
Vist per davant sembla una garsa de plomatge negre. De per-
fil recorda l' ancell egipci qu' empinat en las ruines de la esfin-
ge, contempla tranquil los desbordaments del Nil, sort, indi-
ferent, com si 'ls dolors de la Humanitat no haguessin de arri-
bar fins a ell, deu de una civilisació morta.

Si viu es gracies a Brown Sequard que li injecta suchs vitals;
si te gust es perque Blanchard lo proveheix de pindolas de ferro
y fòsforo; si digereix es perque Scott li ompla 'l pap d' oli de
fetje de bacallà.... Son cos funciona per la virtut de mareyellos
os específichs, y 's creu tení ànima perque aixís li donan a en-
tendre sos hàbils secretaris.

Aquest, comerciant que may ha sentit parlar de conciència,
li entraigas las minutas del interès compost ab que ha de pagar-
li l' empobrit Estat. Aquest altre, explorador de artificiosa mó-
ral de sagristia, li senyala 'ls tuguris ahont hi ha donas que a
causa de la fam se prostitueixen. El de més enllà, fòliculari
que sigueix a la Universitat, necessitat de apendre las trampas
de las lleys, li ensenya la manera de matar als periòdichs que
defensan la llibertat, que ensenyen los devers al poble y coope-
ran al perfeccionament de la séva intel·ligència. L' últim secre-
rat.

(1) Traduïm de *El País* aquest retrato. Vostès diran si 'l coneixen.

ACTUALITATS (per J. Lluís PELLICER.)

A n' el mercat de Cuba feuli un nus à la quà

tari, en fi, asquerós polisson, delata als literats y periodistas que vensuts per la gana, venen los ripis per un sou mesquí ó un gabán mitj esmolat.

Y ell, inconscient illustre, cobra del Estat y persegueix davant de la ley á las donas sense amparo que tenen fam de pà y als homes honrats que tenen sed de justicia.

No l'vereu may, en cambi, empleant son immens poder en extirricular als usurers que xuclan la sanch dels pobres al 60 per 100, ni als eacichs que arrebatan al poble los drets politichs, ni als ministres que prevarican.

Aquesta serà moral humana y la séva moral es de un altra orde: de la orde de Loyola.

Inagotable es la séva caritat. La delació odiosa, l'abjuració falsa, la virtut fingida, la cobardia que s'vesteix de guinyapos y ress, la petició humiliant, l'anulació del lliure arbitre... To tas aquestes virtuts se veuen expléndidament recompensadas per aquest potentat.

Al igual que l'rey embrinxat tem á la mort insobornable y s'entrega á discripción als que medran exercint l'ofici de donar cops de sal passer al dimoni pera ferli abandonar las cossons que posseixen.

Quan lo ventrell li fa mal, creu que Satanás ó Llucifer corren per tot lo seu cos. ¡Mentida, per més que ho afirmi l'Pare Sanz! Ni el mateix dimoni es capás de penetrar en uns abismes tant espantosos, al fondo dels quals la corrupció fermenta y's multiplica, pera llençarsse fora, intentant tacarnos á tots.

CARTA DE CUBA

Seguint las indicacions que 'n vás fé al sortir d'Espanya avuy agafola la ploma per escriure't quatre ratllas y manifestar-te en elles, Maria, qu' això s'acaba.

Y puesto que m'sobre temps t'escriviré la gran vidassa qu' aquí á Cuba 'ns emportem los que defensém la patria.

Comensaré per la teca qu' es molt bona y abundanta.

De ranxo, sols ens en donan.... cada dia, dos vegadas;

y te un gust tan especial,

es tal la séva sustancia,

qu'estich segur que l'gourmet més llepa-fils d'aquí Espanya se n'lleparia 'ls bigotis

sí n'hi servissin à taula,

y compendràs el perquè tingui 'l ranxo tal sustancia

si 't dich que 'ns el fan, ab carn, arròs, cigróns y patatas.

De fruyta, n'estém tant tips,

que quan entrén en batalla las pinyaes, las regalém

á n'els que volen donánsen.

De tsaajo, dàtils, plátanos

y jalea de güayaba

no hi ha soldat que no'n menji per son pare y per sa mare.

També 'ns fumén unas brevas,

quan tenim rals per comprarlas, cosa que sol succehir

sols un cop... cada vegada

perque ja sabs que 'ls soldats tenim molt curta la paga

que la que menos medeix ben aprop de mitja cana.

Dé la roba que portém casi es inútil parlarne,

perque si 't tinch de ser franch,

noya, tota hi es de massa,

qu'en pais tant xafogós

sols ab una fulla basta.

Com que no sabém que fer per matá 'l temps, cada tarde,

los uns, jugan á pilota,

los altres, contan rondallas.

Nosaltres, som set ó vuit que tenim una guitarra

y mentres los demés jugan,

nosaltres, canta que canta.

Pro, per més que 'ns divertíem, jo ja voldría sé á casa,

perque estich cansat de vure

tants morros y malas caras.

Segons m'acaba de dir persona ben informada,

per l'lá 'l trenta de F-brer

serém, de retorn, á Espanya.

¡Que ditzos seré, aquell dia!

¡Y quin modo d'abrazarte!...

¡Ah! 't porto un mico ensenyat

y un lorito que fins canta

la celeberrima jota

d' «El diò de 'L'Africa».

A sota d'una palmera t'escribia questa carta,

pro hi tinch de posar punt que la trompeta 'n deimana.

Potser vé alguna partida....

Be, per xó no passis ansia

y hasta 'l trenia de Febrer

en qu'estarà d'arribada.

se despedeix, molt atent,

lo ten promés:

JOAN CALSAS.

Posdata: pel que pot ser y quan vinguis á esperarme pòrtat cadira, per seure, perque podriás cansarte.

Per la copia: B. NANI.

EL NANIGO

E un quant temps á aquesta part, més de quatre vegades deurán els nostres lectors haverho vist en las columnas dels diaris:

«Ha arribat de l'Habana el vapor-correu, conduint tants ó quants deportats, entre ells alguns nanigos.»

¿Qué es el nanigo?

Encara que á dir veritat, la institució ó lo que sigui ha pròcurat conservarse envolta entre las sombras del misteri, podem donar del naniguisme algunas noticias indubitablement curiosas, que ajudaran á fer coneix una cosa d'aquesta secta ó associació de que tant s'ha parlat, y ab molta freqüència bastant á les palpant.

El nanigo no es exclusivament cubà, ni te á Cuba 'l seu origen. Religió idolàtrica, que's manifesta per medi d'un culto, el naniguisme arribà á Cuba procedent d'Africa. importat pels negres de rassa carabali, que foren els primers esclaus que's condutiren á l'illa.

El gènesis, donchs, del naniguisme ha de buscarse en els cabildos carabalis, especie de corporacions religiosas que 'ls negres africans forman apena agrupar-se y posar-se en contacte.

Un cubà que coneix la secta molt bé y ha profundisat á copia d'esforços els sens misteris, ens dóna detalls curiosíssims:

«El naniguisme ha sufert algunes modificacions en la forma; pero 'l fondo subsisteix com quan va fundarse. El seu culto es el mateix, com ho es la jerga que usa, una especie d'argot irracional y lliure, sense subjecció á cap regla gramatical.

Entre 'ls nanigos no s'escriví, ni s'ha escrit mai res. A això 's deu què la séva historia signi tan incompleta y confosa, y la séva liturgia tingui tan poca fixesa.

El seu dialecte, bastant pobre de veus, es el carabali corromput.

Els jefes y ancians son els únichs que poden tenir escrit el vocabulari que emplean.»

Els nanigos se divideixen en grups; cada grup es una terra. Las tierras están associadas y unides per lassos secrets. La terra més antiga goberna á las altres.

L'autoritat superior, en la que resideix el poder executiu absolut que totas las tierras acatan, es coneiguda ab el nom de Macombo.

Els dos cérrechs inmediats, que tenen caràcter legislatiu, son el Illamba y el Isué.

«El Macombo no s'communica ab tots els seus subdits: molts d'ells no 'coneixen La seva autoritat suprema baixa de las alturas en que 's troba, per la rigurosa gradació dels seus mediats adjunts.»

El Macombo ve á ser l'arca santa en la que 'l naniguisme deposita y guarda sus creencies, sus aspiracions, sus esperances, y la séva inquebrantable fe.

Hi ha entre 'ls nanigos quinze grans ó categories, perfectamente definidas, que's respectan y s'observan ab escrupolosa fidelitat.

El naniguisme admets continuament nous prosselits pera nutrit sus filas.

Els profans, pera entrar en el gremi, han de rebre la iniciació. La principal de sus ceremonias es la mort d'un gall, que's verifica ab un bastó. El neófit beu sanch del gall y queda admes.

El temple ahont verifican els seus actes oficials s' anomena cuarto. Els nanigos no entran mai en el cuarto ab armas, y es de liturgia repartir-se entre ells aguardent, del qual, en algunes reunions, se'n fa un deplorable abús.

«Objecte, fi, propòsits práctics del naniguisme?

Es difícil expressarlos d'una manera concreta.

«Lligats per l'amor de la jàcara y valentse d'aquest llas, els nanigos aspiran á la degradació de la rassa superior, pera seguir el triomfo de las ràssas inferiors.»

Mes breu: procuran la unió de la rassa blanca ab la africana; pero per medi de l'absorció d'aquella per aquesta. El seu ideal no es que 'ls negres arribin á ser blancks, sinó que 'ls blancks se converteixin en negres.

Y las seves armas son la corrupció, l'embrutiment, la carn....

Això es el nanigo.

F.

L'ATACH DE CAVITE

(CANSÓ.... CASI CASI DEL ENFADÓS)

Ja pot comensá á amanirse

la gent del katipúnán,

que á judicar per las senyas,

va á rebre pallissa en gran.

Lo dragó vol amagàrsene,

pero li sabé el niu

y allí dins, costí 'l que costí,

morirà de viu en viu.

—¡Ah! ¿S'va á Cavite?

¿Quin comensém?

—Dilluns es fàcil

que l'ataquém.

—Hem obert quatre trinxeras,

hi hem posat doscents canons;

de soldats de tota classe

ni' hi ha né sequí quants batallons.

¡Quin disgust tindrà els indis

quan se vejin rodejats,

senys una sortida lliure

per cap dels quatre costats!

—Pero.... Cavite....

—¿Qué hi ha? ¿qué fém?

—Dimars tal volta

l'atacarém.

—La embestida ha de ser seria,

tremenda, que fassí pò;

no volém que d'aquells micos en quedí un sol per llevó. ¡Será bonich contemplarlos corrent com uns condemnats, cayent.... y aplastantse 'ls nassos, ja de si prov aixafats!....

—Pero.... Cavite....

—¿Qué hi ha? ¿qué fém?

—Potser dimecres

l'atacarém.

—Veyám, ja que tant gallejan y tan engrescats estan,

si 'n farán gayres de cosas ab el kris y 'l campilán....

Veyám, al arribar l' hora,

si estarà gayre arrupit

el reyer d'òpera bufa

qu' gobern: aquell bullit.

—Pero.... Cavite....

—¿Qué hi ha? ¿qué fém?

—Dijous sens falta

l'atacarém.

—Convé que al doná l' trastassó tingüem la seguretat

de que 'l gran foco insurrecte

quedarà desbaratat.

Per xó hi portém á la vora

tots els medis efectius.

y passém tanta y tanta ratos

combinant preparacions.

—Pero.... Cavite....

moviment; les forças se n' hi van a olls vistos.... ¡Se 'ns acaba, senyor doctor, se 'ns acaba! —

L' home arronsà las espatllas.

— Jo faig tot lo que zé, y si voztéz han d' estar continuament ficantze en mi y criticant lo meu procediment curatiu, tant ze valdrá que....

— ¿Vol que li manifestem la veritat? —digné a boca de jarro al doctor Zopaz un dels parents que formava part de la comisió: —hi hem perdut la fe en el seu sistema. Aixó d' aplicar per tot l' aixarop de *palo-seco*, ens hem convenstut de que no resulta.

— ¡Y donchs! —preguntá'l doctor, entre sorpres é indignat per aquella irreverencia: —¿quin zistema zeguirian voztéz?

— Un altre....

— Pero, á veure, expliquis, ¿quín?

— S' hanria de comensar per llençar aquesta medicina.

— ¿Qué mez?

— Y en lloch de tractar á la malalta ab aixarop de *palo-seco*, aplicarli exclusivament una untura de *reforma*. —

Al sentir allò, el doctor se 'ls tregué de davant ab quatre fèstichs, barbejant qu' ell sabia de sobra lo que's feya, que no necessitava consells de ningú y que aixó de l' untura de *reforma* era una bestiesa que segurament hauria sortit de algun manicomí, perque á cap persona sensata se li podia ocorre aplicar semblant procediment á una malalta que no necessita va altra cosa que *palo, palo y mes palo*....

Pero la enfermetat s' aná agravant y els parents de donya Cubita estaven ja á punt d' acabar la paciencia, quan un dia reben la visita inesperada del metje que vé á comunicarlos una grata noticia.

— Vinch á dirloz que al fi hi trobat el verdader remey que convé á la malalta.

— ¿Quin es?

— El bálzam de reforma.

ASTA á la iglesia portan las sevas diferencies els fusionistas barcelonins.

Ab motiu de la mort de la sevra de 'n Sagasta, dimecres, els fusionistas del carrer Nou de la Rambla van celebrar uns funerals á la capella de la Casa de Caritat, mentres al mateix dia y á la mateixa hora 'ls del carrer del Vidre 'n celebravan uns altres á la iglesia de Sant Just.

En l' acte del ofertori, 'ls de 'n Maluquer resaren l' antifona: «*Sant Just tornará per casa*», y 'ls de 'n Comes y Masferrer lo psalm penitencial: «*Ja aném al Hospici en cotxe*».

Lo benaventurat D. Práxedes deu haverse quedat mitj turulato davant de la religiosat de que han donat mostres las dos pandillas que's disputan ab la seva beñida gracia, la clau del rebost municipal.

Contra l' arcalde de Sant Andreu de Palomar, senyor Castells (a) *Rey* s' ha presentat una denuncia molt grave.

vas declara trobarse disposat á sostenerlo, mentres goberni.

Lo qual no vol dir res. En Cánovas, als generals en campanya 'ls fa servir de barber: de primer els ensabona: després els afayta. Y molts cops á repel.

* * * Com á successor de 'n Weyler dessignan uns á n' en *Primo de Rivera*.

Perque es lo que necessitan las reformas: un *primo*. Altres, y entre ells l' ex-héroe de Sagunto, patrocinan la candidatura del general Blanco.

En tot cas, D. Ramon, avants de comprometre's será menester que pregunti: —¿Qué hi ha frares á Cuba?

Frares no crech que n' hi haja, á lo menos per ara.

Lo que hi ha es cada *fray!*....

¡Y cada frau qu' esgarrifa!

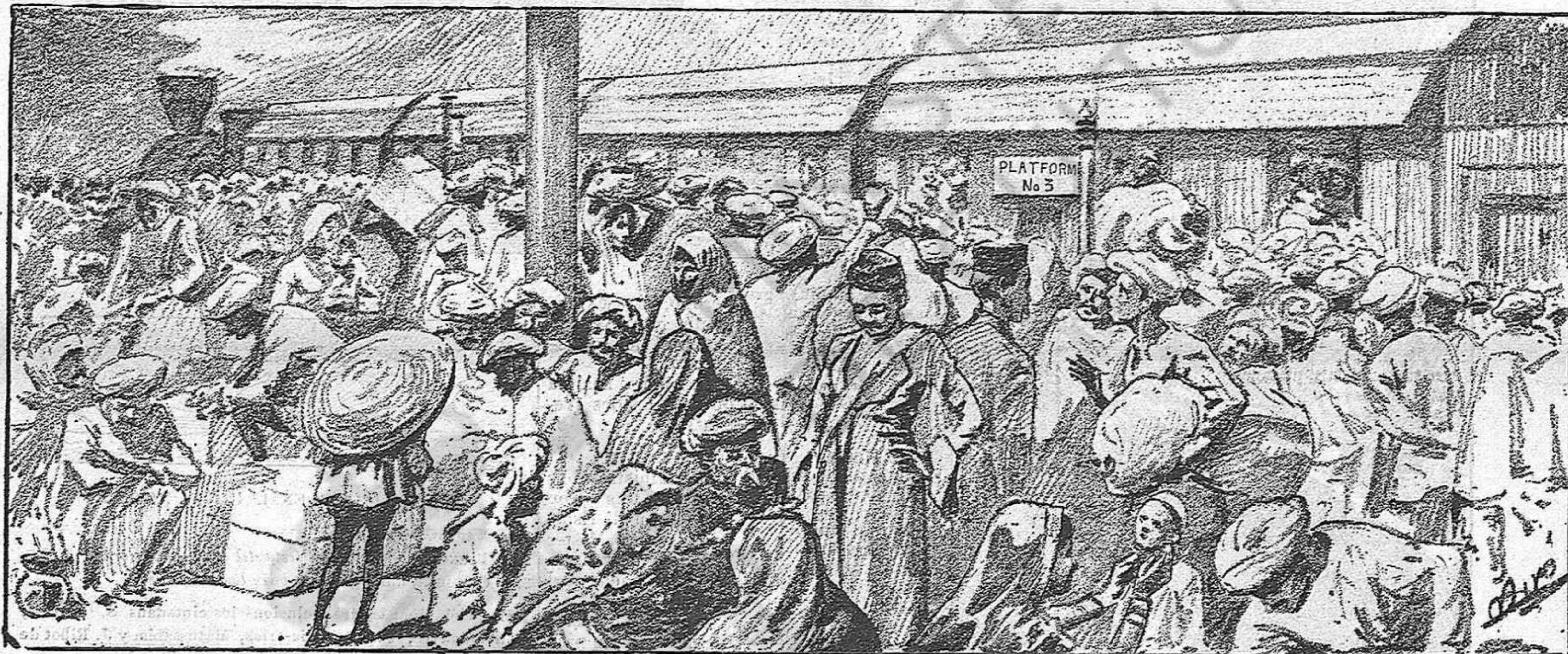
Creguim á mí, general: que no li donguin cinch esutxes no entri. Aixís y tot l' ex-héroe de Sagunto rebia cada codillo que ab una mica mes la sessió li costa l' ànima!

La *Puríssima Coneepció* (vapor) ha varat á Batabanó. El *Sant Ignaci de Loyola* ha fet explosió á Pasajes.

La llanxa *Santa Eulalia* torná a Tarragona desarbolada y 'ls seus tripulants anuncien que veieren naufragar en alta mar á la *Verge del Carme*.

Diguin que si continua aquesta mala ratxa, á l' hora menos pensada se 'n va á pico tota la cort celestial.

LA PESTE DE BOMBAY

EN LA ESTACIÓ VICTORIA.—La multitut, presa del pànic, fugint de la ciutat apestada.

— ¡Y bueno! —No es lo mateix que nosaltres ja li havíam indicat?

— Oh!.... No zenyorz: en primer lloch, voztéz deyan *untura de reforma* y jo dich *bálzam*; en zegon lloch hi ha la qüestió d' oportunitat: lo que llà vorz hauria zigut una tonteria, ara ha de donarnoz resultats admirables.

— De modo que vosté creu que aquest es el moment oportu....

— Zi zenyors, déixime aplicar el bálzam á la meva manera, y jo rezponch del èxit.

La familia, davant de las seguretats d' un home tan universalment reputat com el doctor Zopaz, autorisa 'l cambi de sistema.

Posant immediatament mans á l' obra, l' ilustre Zopaz apliça l'bálzam de reforma á la pacient ab una profusió verdaderament andalussa.

Bálzam per aquí, bálSAM per allà, bálSAM al cap, bálSAM als peus: no hi hagüe un sol punt del cos de la malalta que no participe poch ó molt del bálSAM.

La infelis s' ho deixá fer tot, ab una resignació admirable; pero fos que ja sigüés tart per recorrer á aquella medicina; fos que l'bálSAM no estés prou ben fet; fos que 'l doctor s' hagués equivocat una vegada més, donya Cubita, continuá agravantse, agravants hasta l' extréu de que la família duprà resoltament de la ciència del senyor Zopaz y determiná enviarlo á passeig.

La escena fou violentissima. El metje s' defensava, elegant totes las excuses que se li occurrian, per quedar bé; però la discussió ya anar enredantse, d' altercat se convertí en disputa, y al cap-de-vall vingué á posarse en net que 'l doctor Zopaz no es tal doctor, sinó un vulgar curandero.

Després d' aixó, la família sembla que tracta de confiar la malalta als cuidados del doctor Tupé, que segurament deu ser tan doctor com l' altre.

¡Pobra senyora Cubita, es ben bé de planye!

FANTÁSTICH.

Se tracta, segons asseguran, de l' empleo de una cantitat en unes obres que no van efectuarse, y en jorials pagats á personas, que segons elles asseguran, ni van traballar, ni van rebre un céntim, y á algunes altres... que *todavía no existen*.

Y á pesar de tot, no falta qui assegura que al *Rey* de Sant Andreu no li passará res.

Podria molt ben ser, perque avuy, en plé domini del caciisme, 'ls reys son inviolables.

Més probable es que s' encausí al denunciант. Denunciar á un *Rey* constitueix un delicte de lesa-majestat.

Pera acabarse de convencer de que D. Anton, desde la categoria de Mónstruo ha passat á la categoria de Deu no hi ha mes que recordar lo que va fer ab los vascongats ab motiu de la insurrecció carlista y lo que vol fer ab los mambisos ab motiu de la insurrecció cubana.

Als vascongats els va pendre l' autonomia perque s' havian sublevat.

Y precisament per haverse sublevat, pensa concedir l' autonomia als cubans.

Aquestas caparradas únicament se comprenen venint de un déu de la Mitología.

Lo difícil de averiguar es ab qui aquest déu mons-truós té mes semblansa: ab Júpiter ó ab Momo.

Asseguran que per plantejar las reformas cubanas serà rellevat lo general Weyler, per mes que 'n Cánò-

A Paris ha sigut batejat un fill del comte de Casserta. Ha sigut padrina la reyna Isabel de Borbon.

Y padri en Carlets, ó sigui 'l rey de las húngaras.

Los padrins han menjat confits procedents de la mateixa ceremonia.

¡Quina diferencia entre 'ls confits de sucre que saborejan los príncipes y 'ls confits de plom qu' en nom de l' una y de l' altre se repartian ab tanta prodigalitat los liberals y 'ls carlins, en las distintas guerras civiles que han assolat á Espanya en lo que va de sigle!....

Ha cridat l' atenció que la Duquesa de Montpensier, en lo seu testament haja legat lo magnífich Palau de Sant Telm al arquebisbe de Sevilla perque puga destinario á seminaris.

La familia de la Duquesa ha vist ab verdader disgust aquesta deixa piadosa.

¡Amigo, paciencia!.... Hem arribat á uns temps tan venturosos, que bé podém dir: —«Los morts al sot y 'ls bens al clero!»

Lo gran projecte de reformas de 'n Cánovas, el primer efecte que va produhir sigüé una baixa considerable en la cotisiació dels valors públics.

D. Anton podrà dir:

— Ja ho veýeu: davant de la meva Magestat Cessárea s' arronça tothom: hasta la *bolsa*.

Parlant de que ja torna á bellugarse pel camp de la

secessió, esp'ribretoz etatolent zietrin.

BOMBAY—La torre del Silenci

Introducció dels cadàvres dels apestats en una de les necròpolis conegudes per *Torres del silenci*, ahont queden insepults, a disposició dels corbs y altres auells de rapinya.

política en Romero Robledo, senyal evident de que l' horitzó s' aclareix, diu *La Publicidad*:

«Después de la lluvia salen los caracoles»

Los caracols.... y 'ls limachs, compare.

Es precis distingir, y evitar que 'ls caracols, que després de tot son bons per menjar, puguen enfadarse ab motiu de certas comparacions.

Aquest dia deya un fusionista empedernit:

—Perque vejeu la bona estrella de 'n Sagasta: en lo moment en que se li havia armat la gran conjura per tréureli l' mando del partit, se li mor la sevora, y ara per llàstima que li tenen el deixan tranquil.

Lo mateix fusionista recordava que fracturantse l'

De Zaragoza han sortit algunes companyías de infanteria ab la missió especial de auxiliar la recaudació de contribucions en algunes zones de aquella província, ahont son molts los contribuyents que ja no saben de que fer diners per pagar las quotes que 'ls corresponen.

Potser la presencia dels fusells millorarà las condicions económicas del país!...

Ab tot, y ja que de fer vomitar als contribuyents se tracta, ja cal que 's recomani als soldats qu'en lloch de carregarlos ab pólvora, 'ls carreguin ab tártares emé-tich.

peroné, va escapar-se un' altra vegada de caure del ministeri.

Es molta sort la de D. Práxedes ¿veritat?

Lo ministre dels Estats Units prop del govern d' Espanya 's diu Mister Taylor, que traduït literalment vol dir Sr. Sastre.

Si logra'l tractat de comers que pretén y que li ha mitj promés en Cánovas, los productors catalans podrán dir que aquest sastre 'lshaurá tallat una bona americana.

Una exclamació del Monstruo:

—Sezenañarze: no hay en Espanha quien zea más partidario que yo de la autonomía.

No 'n fa poch de temps qu' estém veient que ningú pot posàrseli al davant en materia de defensar l'autonoseva.

A L' INSERTAT EN L' ULTIM NUMERO

- 1.º XARADA.—Ga-na-pe.
- 2.º TRENA-CLOSCAS.—La festa del blat.—Guimerd.
- 3.º GEOGLÍFIC.—Tot riu baix la naturalesa.

Han endavinat las tres soluciones los ciutadans S. Pradell, C. Rondinayre, Un Esgarria-crias, Matussalém y J. Ribot de Fuster; n' han endavinadas 2 Pepet de l' Ala, Mico-demus y Un Sagareta, y 1 no més, Pau Piú y Entresbés.

CORRESPONDENCIA PARTICULAR

Ciutadans T. Piñol, Melón Cansado, Peret de Gracia, J. Peller, Res mes per ara, Entresbés, E. Agüila, Un Blanench, M. D., Rafael Homedes, J. y C. Calongins, E. V. (Aprenent Calongi), Anton Grau, Rosés (Calongi), P. Giralt de Vilafranca, y S. Carbonell S.—Lo qu' envian aquesta setmana no fà per casa.

Ciutadans Pepet de l' Ala, Tap de Suro, J. Staramsa, Ruy de Gorch, J. Aubert M., Escola vilafranqui, Felions Petit, Arrós y Fideus, E Boadella y Vidal, Afarta Canaris, Ricardo Anguela, Rapevi, Gonella poètic, Arrossayre Vilafranqui, y Noy de Tarrasa.—Insertaré alguna cosa de lo que 'ns envian.

Ciutadà A. Gassé (Tarrasa): Ja haurà vist que ho consigné; pero en prosa.—J. Ferrer Roig: Es llàstima que no estiga escrit al una mica més de correcció, perque ho insertariam ab gust.—Estrella Raig de Sol: Lo qu' envia es fluixet.—F. Loparote: Enterats. Reiteri 'ls envios.—J. Oliveras: Ens agrada mes l' última que la primera, la qual adoleix de certas inconexions.—Ramonet R.: Va molt bé: ho publicarem.—Félix Cana: La composició resulta massa naturalista: procuraré anar publicant les acceptades.—Surisenti: Va bé.—A. Armengol de B: Li agrada molt l' envio de la composició; pero la considerem mes propia per l' Almanach que pel periodich. Permetins, donchs que la reservem al indicat objecte.—Mistos: Adoleix de certas incorreccions fillas de la Precipitació ab que, sens dubte, versifica. En quant al pensament esta bé.—Fidel Delfi: Lo quanto es molt gastat y la versificació no es tam poch gayre recomanable.—J. Bruguer C: La composició es fluixa.—J. Puig Casanyas: Va bé.—Japet de l' Orga: Idem idem.—Lluís G. Salvador: Lo mateix li dihem.—Un pelat de Clatell: Sense la firma que 'n respongui no admetém cap escrit de aquest gènero.—L. C. Callíco: Queda acceptada la seva composició.—J. C. Colomé: No va mal: procuraré anar publicarla.—T. March: Enterats de la noticia que 'ns dona; però no la faré pública per evitar que aquell pirata literari se 'n aprofitti.

ANTONI LOPEZ, editor.—Rambla del Mitjà, 20

A. López Robert, impressor.—Asalto, 63.—Barcelona.